

युजी अभ्यासक्रम तृतीय वर्ष

प्रसूतीतंत्र व स्त्रीरोग

200 गुण (प्रत्येक पेपरचे 100 गुण)

प्रात्यक्षिक-100 गुण

सिद्धांत -200 तास

प्रात्यक्षिक-100 तास

पेपर -१ प्रसूतीतंत्र

भाग-अ

विषयाचा परिचय

स्त्री शारीर विज्ञान

स्त्री या शब्दाची उत्पत्ति, आर्तववह आणि स्तन्यवह स्त्रोतांसि, त्र्यावर्तायोनी, स्त्रीविशिष्टपेशी, मर्म।

स्त्रीशरीररचना व प्रजननप्रणाली चे शरीरशास्त्र. (बाह्य आणि अंतर्गत जननेंद्रियाचे अवयव)।श्रोणिरचना वर्णन आणि त्याचे प्रसवात महत्त्व.

वयोभेदेन स्त्री संज्ञा

रजोविज्ञान

रज, आर्तव आणि प्रथम रजोदर्शन, रजस्वलाचर्या यांचे वर्णन. ऋतुमती लक्षणे, ऋतुमतीचर्या, ऋतुकाल, प्रथमरजोदर्शन, मासिकपाळी आणि अंतःस्रावी ग्रंथीद्वारे त्यांचे नियमन, ओव्हयुलेशन - संकल्पनेचे गर्भधारणेत महत्त्व

स्त्रीशुक्र वर्णन

गर्भविज्ञान

अ) गर्भाशय परिभाषा, गर्भाधानविधी, गर्भावक्रांती, गर्भसंभवसामग्री, गर्भकरभाव, गर्भाचे पांचभौतिकत्व, गर्भाची मासानुमासिक वृद्धी, गर्भपोषण, गर्भाशयस्थ गर्भस्थिती, गर्भाची वृत्ती, स्थिती, आसन अपरा, गर्भनाभिनाडी, जरायू, उल्ब रचना, विकास, अपराकार्य, गर्भनाभिनाडी, गर्भोदक जरायु-अपराविकृती

गर्भलिंगोत्पत्ती, गर्भस्य अवयव उत्पत्ती, गर्भवर्णोत्पत्ती, गर्भविकृती

गर्भिणीविज्ञान

अ) सदयोगृहितगर्भाची लक्षणे, व्यक्तगर्भाची लक्षणे, पुसंवन्विधी गर्भिणीनिदान

ब) गर्भिणीव्यवस्था: गर्भिणीपरिचर्या, गर्भोपघातकरभाव, दौहद, एन्टीनेटलकेअर-परीक्षा, तपासण्या आणि चिकित्सा

क) गर्भव्यापद: निदान, संप्राप्ति आणि चिकित्सा, गर्भस्त्राव आणि गर्भपात, गर्भशोष-उपविष्टक, नागोदर, उपशुष्कक, लीनगर्भ, अंतर्मृतगर्भ, रक्तगुल्म, बहुगर्भता

ड) गर्भपात, आरएच्-असंगतता

कारणे, लक्षण, उपद्रव आणि चिकित्सा

गर्भावस्थीय ट्रोफोब्लास्टिक न्यूओप्लासीयाज, गर्भाशयेतर गर्भधारणा, आय यूजी आर, इंट्रायुटेराईन गर्भाचा मृत्यू, बहवपत्यता

गर्भिणी व्यापद

अ) हलास, च्छर्दी, अरुची, अतीसार, विबंध, अर्श, उदावर्त, शोथ, परिकर्तिका, वैवर्ण्य, कंडु, किक्कीस, पांडू आणि कामला, मक्कल

ब) कॉमन एलमेंट्स ऑफ प्रेगनेंसी:- हाईरिस्क प्रेगनेंसी, इमेसिस ग्रॅविडेस, जेस्टेशनल एनीमिया, जेस्टेशनल हायपरटेंशन, जेस्टेशनल डाईबेटिस, टॉक्सिमियास ऑफ प्रेगनेंसी, जॉन्डिस, एड्स, एन्टीपार्टम हिमोरेज (प्रसवपूर्व रक्तस्त्राव) कारणे, नैदानिक वैशिष्ट्ये, उपद्रव आणि चिकित्सा

भाग ब

प्रसव विज्ञान

अ) प्रसव परिभाषा, प्रसवहेतु, प्रसवकाळ, सुतिकागार निर्माण, संग्रहणीय द्रव्य, सुतिकागार प्रवेशविधि।

ब) प्रसवावस्था; प्रजायिनी / उपस्थितप्रसवा / आसन्नप्रसवा लक्षणा, आवि, प्रसवपरिचर्या, जातमात्रपरिचर्या

क) प्राकृतप्रसव - व्याख्या, शरीरक्रिया विज्ञान व प्रसवप्रक्रिया, प्रसव देखरेख व व्यवस्थापन, पिक्टोग्राम, विटपछेद, नवजातशिशू परिचर्या

प्रसव व्यापद

अ) गर्भसंग, योनिसंवरण, अपरासंग, मुढगर्भ-परिभाषा, निदान, प्रकार आणि चिकित्सा

ब)इन्डक्शन एंड ऑगमेंटेशन ऑफ लेबर ,गर्भाशयग्रीवा डीस्टोसिया, सेफॅलोपेलविक डिस्पोरेशन, विलंबितप्रसव, अकालप्रसव ,कालातीतप्रसव , फीटल डिस्ट्रेस,असिस्टेड लेबर, सिझोरियन

क) रिटेंशन ऑफ प्लासेंटा, पीपीएच (प्रसवोत्तर रक्तस्राव) - कारणे, क्लिनिकल वैशिष्ट्ये आणि चिकित्सा, जेनायटल ट्रैक्ट इंज्यूरिज इयूरिंग लेबर,युटेराइन इनवरजन, अम्नीओटिक फ्लुइड एम्बोलिझम, गर्भस्थिती परिवर्तन(वर्जन),फोर्सेप्स डिलीवरी, वॅटोस डिलीवरी

सूतिकाविज्ञान

अ) सूतिका परिभाषा, सुतिकाकाल, सुतिकापरिचर्या. सूतिका अवस्थेतील बदल (शारीरिक आणि मानसिक)

सामान्य आणि असामान्य प्यूरपेरियम आणि त्याचे व्यवस्थापन

ब) सूतिकारोग - संख्या, सूतिकाज्वर, शोथ आणि मक्कल

क) स्तन्यविज्ञान- स्तन्यदुष्टी, ,स्तन्यक्षय ,स्तन्यवृद्धी - त्यांची कारणे, लक्षणे आणि चिकित्सा

ड) प्रसूतिशास्त्रातील आपत्कालीन काळजी

इष्ट - स्तन, स्तन्यपरीक्षा, स्तन्यसंपत्.

भाग -2 स्त्रीरोग

भाग-अ

आर्तवव्यापद

अ) आर्तव क्षयवृद्धि, अष्टार्तवदुष्टी लक्षणे, चिकित्सा
असृग्दर लक्षणे, संप्राप्ति व चिकित्सा

ब) मासिकपाळीचे विकार- अमेनो-हीया, हायपोमेनो-हीया, ऑलिगोमेनो-हीया,
डिस्मेनो-हीया, गर्भाशयाचा असामान्य रक्तस्राव

योनीव्यापद

संख्या, निदान, लक्षणे, चिकित्सा व उपद्रव

एंडोमेट्रिओसिस, फायब्रोइड युटेरस, जेनायटल प्रोल्याप्स , रेट्रोव्हर्टेड युटेरस, पेल्विक
इन्फेक्शन

सर्वाइकल ईरोजन, पेल्विक ईन्फ्लामेट्री डीसिजेस

वंध्यत्वः प्रकार, निदान, चिकित्सा

योनीकंद, योनी-अर्श, ग्रंथी, अर्बुद

लैंगिक संक्रमण, एचआयव्ही, एड्स, प्रतिबंधात्मक उपाय

मेनोपॉज - रजोनिवृत्ती दरम्यानचे बदल , रजोनिवृत्ती सिंड्रोम, व्यवस्थापन.

कन्जेनायटल मालफॉर्मेशन्स ऑफ फीमेल जेनायटल ट्रैक्ट

शुक्रविज्ञान :क्ष य-वृद्धि, दुष्टीहेतु, लक्षणे आणि चिकित्सा

बिनाइन एंड मैलिग्नंट ट्यूमर ऑफ जेनायटल ट्रैक्ट

भाग-ब

स्तनरोग

अ) स्तनकीलक:- निदान, लक्षणे ,चिकित्सा, स्तनग्रंथी, स्तनविद्रधी, स्तनशोफ़, मॅस्टायटीस, ब्रेस्ट अॅबसेस , गॅलॅक्टोसिल :-हेतु, निदान, लक्षणे व उपद्रव

ब) स्थानिक चिकित्सा

स्नेहन, स्वेदन, उत्तरबस्ती, पिचु, वर्ती, लेपन, धूपन, धावन, दहन , क्षारकर्म या सर्व प्रक्रियांचे प्रात्यक्षिक ज्ञान तसेच अर्हतेसह उपद्रव आणि चिकित्सा

शस्त्रकर्म

- सर्जिकल प्रक्रिया: त्यांची अर्हता-अनर्हता - गर्भाशयमुख दहनकर्म, गर्भाशय ग्रीवा विस्तृतिकरण व लेखन शस्त्रकर्म ,फीमेल सर्जिकल स्टरलाइजेशन
- पॅप स्मियर च्या अर्हता आणि प्रक्रियेचे ज्ञान. एंडोमेट्रियल बायोप्सी एंड इंटरप्रिटेशन ऑफ रिपोर्ट्स
- स्त्रीरोग संबंधित प्रमुख औषधि ,प्रसूति व स्त्रीरोग चिकित्सा उपयोगी यंत्र शस्त्र परिचय
- व्याधिविनिश्चय उपाय (इंव्हेस्टीगेटीव व डायग्नोस्टिक एड्स)
- गर्भनिरोधक उपाय
- परिवार नियोजन, प्रजनन व बाल आरोग्य सेवा, एड्स / एचआयव्ही नियंत्रण कार्यक्रम, माता-बाल संगोपन , पी एन डी टी कायदा, एमटीपी कायदा आणि सध्याचे राष्ट्रीय कार्यक्रम व त्यांचे महत्त्व
- प्रसूतितंत्र आणि स्त्रीरोगामधे सामान्यतः वापरल्या जाणाऱ्या आयुर्वेदिक आणि अलोपॅथिक औषधांचे ज्ञान

- प्रसूतिशास्त्रातील आणि स्त्रीरोगातील अॅलोपॅथी औषधांचे फार्माकोथेरपीटिक्स
- स्त्रीरोग आणि प्रसूतितंत्रात रेकॉर्ड ठेवणे (नैतिक आणि विधीवैद्यकीय मुद्यांबाबतचे रेकॉर्ड ठेवणे)

लॅप्रोस्कोपी, हिस्टेरोस्कोपी, हिस्टीरोसॉल्फींगोग्राफी, यूएसजी, एक्स-रे, कोल्पोस्कोपी, ग्रीवाबायोप्सी, ग्रन्थी एवम ग्रंथी निर्हरण सामान्य ज्ञान (मायोमेक्टॉमी, हिस्टरेक्टॉमी)

क्लिनिकल प्रशिक्षण - ओबस्टेट्रिक कौशल्ये

स्वतंत्रपणे करणे

1. गर्भिणी व स्त्रीरोग विषयक रुग्णांचा इतिहास घेणे आणि तपासणी करणे.
2. गर्भधारणेचे निदान, गर्भधारणेचा कालावधी जाणून घेणे , प्रसव सुरु झाल्याचे निदान करणे.
3. प्रसव प्रक्रियेच्या प्रगतीचे परीक्षण करण्यासाठी, पार्टोग्राम प्लॉट करण्यास सक्षम
4. दहा प्रसव निरीक्षण
5. प्रसव विकृतींचे निदान करणे आणि रुग्ण संदर्भित करण्याबाबत निर्णय घेणे.
6. प्रसवाच्या आत्यायिक अवस्थेत प्रथमोपचार प्रदान करण्यास सक्षम
7. पोस्टपार्टम चे उपद्रव ओळखणे.
8. स्तनपान करवण्यास समुपदेशन व प्रोत्साहन देणे.
9. ५ गर्भिणी रुग्णा, ५ प्रसावोत्सुका रुग्णा आणि ५ सुतिका रुग्णा यांचे रुग्ण इतिहास घेणे व नोंदी ठेवणे.

सहाय्यक-डी एंड सी, डी अँड ई, सीझेरियन सेक्शन.

स्वतंत्ररित्या कामगिरी करण्यासाठी गाइनकोलॉजिकल कौशल्ये:

1. स्त्रीरोग विषयक रुग्णांचा इतिहास घेणे आणि तपासणी करणे.
2. 10 स्त्रीरोग रुग्णांची रुग्णपत्रके व नोंद, 5 स्त्रीरोग विषयक चिकित्साकर्म, 3 योनिमार्गाचा स्मियर घेणे, योनिमार्गातील अत्यंत आतल्या भागातील पिचू तपासणे.
3. स्थानिक चिकित्साचे प्रात्यक्षिक ज्ञान
4. किरकोळ स्त्रीरोग चिकित्सा कर्माचे निरीक्षण आणि प्रात्यक्षिक ज्ञान

5. सर्जिकल चिकित्सा कर्माचे निरीक्षण

6. शल्यचिकित्सा उपकरणांची ओळख, वापर आणि ज्ञान

7. नसबंदीच्या पद्धतीचे निरीक्षण, एमटीपी, शस्त्रक्रिया: हिस्टेरेक्टॉमी, ऊफोरेक्टॉमी

प्रात्यक्षिक गुणांची विभागणी

1. केस टेकिंग - 2 केसेस : दीर्घ रुग्णपत्रक ३० गुण आणि लघु रुग्णपत्रक २०

गुण (एक प्रसूती आणि एक स्त्रीरोग) ---- 50 गुण

२ शस्त्र , औषधि आणि मॉडेल-----10 गुण

3. सामान्य मौखिक परीक्षा-----20 गुण

4. रेकॉर्ड -२- (एक प्रसूती, एक स्त्रीरोग) -----10 गुण

-----**एकूण**-----90 गुण